

מוסיפים תעניות על תעניות, [שלוש שלוש ושבוע] עד שלוש עשרה. אכן אם נענו, לא היו מוסיפים תעניות^א. ונחלקו חכמים, מהו השיעור שירדו גשמים, ויחשבו כמי שנענו.

לדעת רבי מאיר – שיעור ירידת הגשמים הנחשבת להם שנענו היא שירדו גשמים באופן שממלאים כל תלמי החרושה.

ולדעת חכמים – יש חילוק בדבר. **בקרקע יבשה** השיעור הוא שיכנסו הגשמים בארץ בעובי טפח. **ובקרקע בינונית** השיעור הוא שיכנסו הגשמים בארץ בעובי שני טפחים. **ובקרקע חרושה** השיעור הוא שיכנסו הגשמים בארץ בעובי שלושה טפחים.

עליית מי תהום לקראת מי גשמים

רבי שמעון בן אלעזר לימד, שכשיורדים גשמים מלמעלה, מי תהום עולים לקראתם מלמטה, [ואף שאינן יוצאים על הקרקע, שהרי עובי הארץ אלף אמות, מכל מקום מועיל הדבר לרטיבות הארץ].

כשיורדים גשמים הנכנסים לארץ לעומק טפח בקרקע יבשה, גשמים מרובים הם, ומי תהום עולים לקראתם שלושה טפחים.

וכשיורדים גשמים הנכנסים לארץ לעומק טפח בקרקע חרושה, אינם מרובים כל כך, ומי תהום אינם עולים לקראתם שלושה טפחים, אלא שני טפחים בלבד.

דברי תהום לחבירו בשעת ניסוך המים

אמר רבי אלעזר, כשמנסכים את המים בחג, תהום אומר לחבירו, **אבע** [=מלשון נביעה] מימך, **קול שני רעים** [=חברים. ניסוך המים, וניסוך היין] **אני שומע**, שנאמר, "תהום אָל תְּהוֹם [מים עליונים ומים תחתונים] קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךָ [הם שני ספלים שהניסוך יורד לתוכם] כֹּל מְשַׁבְּרִיךָ וְגַלְיָד עָלַי עֲבָרִי" (תהלים מ"ב ח').

^א והני מילי, צבור, אבל יחיד שהיה מתענה על החולה ונתרפא, או על צרה ועברה, הרי מתענה ומשלים, כדאמרן לעיל בדף י'. כך שמעתי. [רש"י]. מדבריו אלו משמע שציבור אם נענו מפסיקים אף תעניות שהחלו בהם שלא כיחיד משלים תעניתו. ומתחילת פירושו משמע שאם נענו, לא מוסיפים תעניות חדשות, כפי שכתב למעלה. ואפשר ששני הדברים אמת. אם נענו אחר גמר התעניות שכבר גזרו, אין מוסיפים תעניות אחרות, ואם נענו באמצע התעניות, אין ממשיכים להתענות, כמבואר בפירוש בהמשך הסוגיה.